

הערות הקוראים

◆ הערות הקוראים על גיליון י"א ◆

הערות הקוראים*

הערה על מאמרו של הרב חיים גרינשפן "סוף זמן הדלקת נר חנוכה" (עמוד ס"ה)

מה שבירר הרב חיים גרינשפן בסוף זמן הדלקה, יש להוסיף בדעת הרמ"א דהבה"ל דייק בלשונו שכתב שמדליקין בפנים ולא כתב כדלעיל סוף סימן תרע"א בפנים "ממש", לכן הבין דכוונתו לזמן הטור, ועוד מדציין המציין על דברי הרמ"א "טור" (ויש שחשבו שהמציין הוא הרמ"א), גם לא הבין למה יש להקפיד בזמן הזה שמדליקין בתוך הבית כמו בזמנם, ולכן למד דקאי על זמן הטור.

דוד אריה שלזינגר

מח"ס "ארץ דשא" על מ"ב

הערה על מאמרו של הרב יוסף חיים ספייצר "מהות בין השמשות ובדין שבות בבין השמשות" (עמוד ק"ל)

ראיתי להעיר הערה קטנה בדברי הרב ספייצר שליט"א, שכתב בהערה כ' [על דברי השאילת יעב"ץ חלק א', סימן ל"ה]: "...ויעוי"ש ביעב"ץ בנתעכב המילה עד בין השמשות שהוא ספק שמיני או תשיעי, שעדיף למול בביה"ש ולקיים צד שמיני, מאשר למול בתשיעי שיהא ודאי יום (ה' בפת"ש יו"ד רסב-ג), ותמהו דהלא לצד שהוא לילה לא קיים מצוות מילה (שבט הלוי ח"ח ריד), אך לירושל' יש לקיים דין היעב"ץ ולא מטעמי וכו'".

הנה ציין לדברי השבט הלוי שתמה על היעב"ץ. אולם המעיין בדברי השבט הלוי יראה שלא בא מדברי היעב"ץ עצמו, אלא ממה שמובא מדבריו בפתחי תשובה. האמת היא שאם נסתכל בדברי היעב"ץ בפנים קושיא מעיקרא ליתא. וז"ל

(*) ראה עוד הערות לעיל עמוד קי"ג, על מאמרו של הרב עידוא אלבה "התאמת זמני היום למציאות - שקיעה וצאת הכוכבים".

היעב"ץ שם, תוך דבריו: "מאי אמרת, דילמא [א.ה. בין השמשות] לילה הוא ואין מלין בלילה? הא ליתא דהא כבר הוכחתי לעיל (סימן ל"ד) דבדיעבד כשרה בלילה שלא בזמנה, והא נמי כדיעבד דמיא וכו'", עיי"ש באורך.

ויהי רצון שנזכה ללון בעומקה של הלכה
בן ציון ריונבערג

הערה על מאמרו של הרב יהושע ענבל "קוציו של ארגמון"*

(עמוד רע"א)

הערה א'

עיקר המאמר שאין לסמוך על המחקר, אז איך השלטי גבורים והיעבץ והחוות אייר כן סמכו על המחקר? יתכן שלא היו מתירים עגונה על פי זה, אבל וודאי שהיו חוששים להחמיר, כיון שכתבו זאת כפשטות, ובפרט היעבץ משמע מלשונו שהיה אצלו כוודאות גמורה.

גם לא צריך את המחקר כאן, אחר שכתוב בתוספתא שהתכלת אינה כשרה אלא מן החילזון וכו'. ומה שרצה לטעון שכוונת התוספתא לחילזון הידוע, אולי היה מקום לטעון כך אילו לא היה ידוע לחז"ל שאפשר להוציא תכלת מהארגמון, מה שלא מסתבר כלל כיון שהשימוש בו היה כ"כ נפוץ בימים ההם מאות בשנים, אבל כיון שמסתבר שהיה ידוע לחז"ל על האפשרות להוציא תכלת מן הארגמון לא יתכן שיאמרו כזה משפט שהתכלת מן החילזון כשר ושלא מן החילזון פסול.

גם בלי המחקר, מספיק הסימנים הרבים ששוה בהם הארגמון לחילזון התכלת, שהרי כתב המהרי"ל שכיון שהסמ"ג כתב סימנים בקל יכול להימצא התכלת, והסימנים שכתב הסמ"ג הם שנמצא בים הגדול, ושדומה לים, ושדמו שחור, וכש"כ בזה שיש הרבה יותר סימנים והמחקר היא רק כיהודא ועוד לקרא.

(* ראה עוד הערות לעיל עמוד שס"ח.

ומה שטען שהרב ואזנר והרב אלישיב לא הסכימו, זו טענה חלשה מאוד, שהרי הם לא נכנסו לברר את הנושא, ומצד שני הרבה ת"ח גדולים חשובים שביררו את הנושא היטב סוברים שזה התכלת, והרבה מהם הולכים בזה בצנעא.

יהושע בנמי

תשובת המחבר

במחילה לא ידענא מאי קאמר, מניח ש"היו חוששים להחמיר" ושואל שאלה מכח הנחתו זו. כמו"כ מניח שמסתבר שחז"ל התכוונו לחלזון שהיה ידוע בימיהם והיינו דווקא הארגמון, ומכח הנחה זו שואל שוב. ובשלישית שואל שהרי כתב המהרי"ל שבקל יימצא על פי סימנים, ואכן, אם היה חלזון שהיה ברור לכל שהסימנים הם המסמנים אותו, זה היה הרבה יותר קל, אלא שהמצב להיפך, שאולי ניתן ליישב את הסימנים כהולכים עליו, ולא שהם מזהים אותו ומוכיחים את זיהויו. ושוב מניח שדעת השוללים היא משום שלא נכנסו לברר, ואילו דעת הת"ח החשובים שביררו היא העיקר. ואין כאן אלא שוב ולזול באינטליגנציה של הדעה המנוגדת, כמנהגם. לא כתבתי כלל ש"אין לסמוך על המחקר", אלא שהמחקר הנוכחי המוצע בקונטרסי בעלי התכלת, הוא מלאכת יצירה ושחזור מלאה חורים, ובזה דומה להרבה מחקרים אחרים שנחשבים כשחזור סביר ולא מעבר, ואינו מספיק להלכה. וזו דעת רוב גדולי הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים, והטענה שכל מי שאומר כך זה בהכרח משום שלא בירר או שלא מבין או שלא נכנס לזה, היא טענת שקר ולזות שפתיים.

